

Bazsa György: Metszetek felsőoktatásunk közelmúltjából

Debreceni Egyetemi Kiadó, 2014. 134 oldal

A magyar felsőoktatás közelmúltjának fontos jubileumai kiváló alkalmat adnak arra, hogy az elmúlt 100, 50, vagy 25 év lényeges történéseit, döntéseit, folyamatait áttekintsük, elemezzük és értelmezzük. A kötetben található írások részben ilyen évfordulókhoz kötődnek, olvasmányosan, de mégis tényszerűen mutatják be a felsőoktatás fontos intézményeinek működését, ezek sikereit és esetenként kudarcait.

A szerző egyetemi tanár, ma már professor emeritus, aki több mint fél évszázada szereplője, tevékeny alakítója és aktív résztvevője a magyar felsőoktatásnak és az ennek működéséért felelős intézményeknek. Életútja bizonyíték arra, hogy minden társadalmi berendezkedés mellett, minden politikai rendszer alatt lehet elkötelezetten, hittel és minőségelvűen dolgozni a felsőoktatás ügyéért. Közéleti szerepvállalása a 70-es évek végén a Kossuth Lajos Tudományegyetem (KLTE) Természettudományi Karának (TTK) dékánhelyettesi posztján kezdődött. Ezt követően dékánja lett a TTK-nak, majd rektorhelyettese, és utána – a debreceni egyetemi integrációt megelőzően – utolsó rektora a KLTE-nek. Több éven át tagja, illetve titkos szavazással megválasztott elnöke volt a

Magyar Rektori Konferenciának (MRK), a Felsőoktatási és Tudományos Tanácsnak (FTT), az Országos Doktori (és Habilitációs) Tanácsnak (ODT), a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságnak (MAB). Már ezeknek a megbízatásoknak a felsorolása is mutatja, hogy szerző a magyar felsőoktatás összes fontos intézményében tagként, illetve vezetőként tevékenykedett. Ezek alatt az évek alatt olyan rálátásra, tapasztalatokra és olyan ismeretekre tett szert, amelyek összefoglalása, elemzése és értékelése, továbbá másokkal való megosztása a felsőoktatás jelenlegi és jövőbeni szereplői számára is hasznos lehet. De haszonnal forgathatják azok is, akiknek az emlékezete megkopott, vagy ismeretei hiányosak az elmúlt ötven év történéseiről.

A könyv öt, egymással szorosan összefüggő, a fent felsorolt intézményekben betöltött pozíciókhoz kapcsolódó fejezetből, és egy kiegészítő, személyes hangvételű részből áll.

Az első fejezet első részében szerző 1999-ben, a KLTE TTK megalapításának ötven éves évfordulójára készített írását találjuk. A karnak Bazsa György 1978-tól hat évig dékánhelyettese, 1984-től pedig hat évig dékánja volt. A kar

élén eltöltött 12 év hatalmas változásokat hozott a kar életében, ennek is köszönhetően 1999-re kétségtelenül a természettudományok oktatásának országosan egyik legfontosabb, nemzetközi mércével is jegyzett centruma lett. Az írás ennek a fejlődési ívnek a főbb állomásait, a kar oktatás- és tudománypolitikáját mutatja be. A fejezet második része a rektorhelyettesi, majd a rektori tevékenység lezárását jelentő utolsó KLTE egyetemi tanácsülésen elhangzott beszéd, amely kritikusan felvázolja az egyetemi integráció jogi kereteit, és azt, hogy a Debreceni Universitas Egyesülés 1991-es megalapítása miként vezetett el a Debreceni Egyetem mai formájához.

A második fejezet szintén két írást tartalmaz. Az elsőben az MRK megalapításának 25 éves évfordulóján elhangzott összegző áttekintést találjuk. Az MRK még a rendszerváltás előtt, 1988-ban 19 bátor egyetemi rektor összefogásának köszönhetően, a hasonló európai szervezetek mintájára alakult meg. A nem titkolt cél az volt, hogy hatékonyabban tudják képviselni az állami vezetés felé a felsőoktatás érdekeit az útkeresésben, a stratégia kialakításában, illetve kiépíteni és elmélyíteni a kapcsolatokat az európai egyetemekkel. Az írásból azt is megtudhatjuk, hogy milyen szerepet játszott az MRK a bolognai rendszer bevezetésében, továbbá az 1993-as, 2005-ös és 2011-es felsőoktatási törvény megalkotásában. Idézetekkel alátámasztott elemzés mutatja be, hogy hogyan változott az egyetemek autonómiája és annak értelmezése az elmúlt 20 év során. A fejezet másik írása a Felsőoktatási

si Dolgozók Szakszervezetének jubileumán elmondott gondolatokat tartalmazza, bemutatja az autonómiával, a bolognai rendszer bevezetésével, a finanszírozással, az infrastrukturális fejlesztésekkel, a minőségbiztosítással kapcsolatosan az elmúlt negyedszázad sikereit és megoldásra váró gondjait.

A harmadik fejezet egyetlen írása az FTT-nek a 2005-ös felsőoktatási törvény kidolgozásában betöltött szerepét mutatja be. Itt teljes részletességgel megismerhetjük, hogy milyen szövegszerű és elvi javaslatokat tett az FTT, illetve, hogy ezek milyen formában épültek be a törvény szövegébe.

A negyedik fejezetben a 2014-ben, az ODT (kezdetben ODHT) megalakulásának 20 éves évfordulóján elhangzott beszédet találjuk. Az írás a magyar tudományos minősítési rendszer történetét, örökségeit és az új – PhD-re és habilitációra épülő – rendszer kialakítását mutatja be. Az 1993-as felsőoktatási törvény után az ODT működésének alapvető szerepe volt abban, hogy a magyar tudományos címetek, fokozatokat az egyetemek egységes elvek és kritériumok alapján ítélték oda, és így ezeket az európai felsőoktatási térségben is széles körben elfogadták. Innentől datálódik az is, hogy az államilag támogatott doktori képzés keretszámainak elosztásáról az ODT dönt.

Az ötödik fejezet első írása a MAB megalakulásának 20 éves évfordulójára készült. A MAB élén eltöltött öt év, és az évtizedes tagság révén a szervezet teljes tevékenységére rátekintést kapunk. A MAB volt a felsőoktatás minőségbiztosításának és kontrolljának kulcs-

szervezete. A rendszerváltás után új felsőoktatási intézmények létrehozása, a régebbiek átalakítása, az új képzések, szakok kialakítása, az egyetemi tanári kinevezések nem történhettek meg a MAB állásfoglalása nélkül. Az ehhez szükséges értékelési rendszer kialakításához az európai és amerikai modelleket vették alapul. Így a MAB megalakulását követően tagja lett az akkreditációval, minőségbiztosítással foglalkozó világszervezeteknek. A fejezet másik írása a MAB felfogásának alakulását, fejlődését vázolja. Nem kevés kritikával, de tárgyyszerűen arra is rámutat, hogy hogyan változott a MAB szerepe a 2011-es nemzeti felsőoktatási törvény életbelépését követően.

A záró fejezetben személyes hangvételű rövid írásokat találunk,

amelyekben a szerző egykori általános és középiskolájára emlékszik vissza.

Összefoglalva, a könyv élvezetes és tartalmas olvasmány lehet mindazoknak, akiket érdekel felsőoktatásunk múltja, vagy akik a felsőoktatás jövőjének formálásához szeretnének tapasztalatot gyűjteni.

A kötet olvasható és szabadon letölthető

a http://www.dupress.hu/?q=szabadon_letoltheto internetes helyről.

Páles Zsolt